



Tilbage til Vietnam

Et oplysningsprojekt for ældre vietnamesiske flygtninge og indvandrere

"Jeg er meget taknemmelig for at være blevet ført sammen med min familie i Danmark. Vi er glade for at bo her, og for den hjælp vi har modtaget, mens vi har været her. Men vores børn i Danmark har meget travlt med deres arbejde. Der er ikke rigtig brug for os her mere. Vi er blevet gamle, og derfor vil vi gerne tilbage til dér, hvor vi kommer fra. Vi har mange slægtninge og bekendte, som bor i Vietnam. Det dejligt, at man dér kan tale sammen og udtrykke sine følelser på sit eget sprog. Det kan vi ikke på samme måde i Danmark."

Ældre vietnamesisk mand om sine repatrieringsovervejelser.

Evalueringsrapport

© Dansk Flygtningehjælp
Asyl og Repatriering
Juni 2013

Projektkoordinator: Sara Maria Sörensson Gade / Trine Loran
Projektmedarbejder: Asim Perendija
Foto: Asim Perendija
Finansiering: Social- og Integrationsministeriet

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Projektets målgruppe.....	4
3. Evaluering og metode	5
4. Projektets opbygning og aktiviteter	6
5. Første periode: Strategi, kontakt og formidling	7
Afdækning af samarbejds- og netværkspartnere.....	7
Kompetenceudvikling og ansættelse af vietnamesisktalende konsulenter	7
Udvikling af kommunikationsstrategi og viden om målgruppens særlige behov	7
Udvikling og distribution af informationsmateriale	9
Afholdelse af informationsmøder og deltagelse ved kulturelle arrangementer	9
Deltagernes evaluering af informationsmøderne.....	10
Fokus på ældre vietnamesere og repatriering i udvalgte kommuner	11
6. Anden periode: Evaluering, rådgivning og samarbejde med kommuner og myndigheder	12
Evaluering af den hidtidige indsats	12
Individuel rådgivning hos Dansk Flygtningehjælp	13
Initiativ til samarbejde med kommuner og inddragelse af nye faggrupper	15
De vietnamesiske myndigheder	16
7. Tredje periode: Opfølgingsrejse, informationsfilm og videndeling	17
Opfølgingsrejse til Vietnam	17
<i>Besøg hos hjemvendte vietnamesere.....</i>	<i>17</i>
<i>Forskelle mellem land og by.....</i>	<i>18</i>
<i>Sundhed og helbred.....</i>	<i>20</i>
<i>Plejemuligheder.....</i>	<i>20</i>
<i>Udbetaling af støtte fra Danmark</i>	<i>21</i>
<i>Udfyldelse af leveattest mv.</i>	<i>22</i>
<i>De lokale myndigheder i Vietnam.....</i>	<i>22</i>
<i>Opsummering af erfaringerne fra rejsen.....</i>	<i>23</i>
Informationsfilm om tilbagevenden til Vietnam	24
Deling af erfaringer med kommuner og vietnamesiske foreninger	24
8. Projektets resultater.....	26
9. Sammenfatning	27
Lovgivning og litteratur	29

1. Indledning

Hvert år vender omkring 500 flygtninge og indvandrere frivilligt tilbage til deres hjemland med støtte efter den danske repatrieringslov. Repatrieringsloven har til formål *"at give udlændinge det bedst mulige grundlag for at tage stilling til og eventuelt træffe beslutning om at repatriere [og] støtte udlændinges repatriering"*.¹ Ansvar for rådgivningen på området er uddelegeret til Dansk Flygtningehjælp, som i mere end 30 år har varetaget den personlige kontakt med alle udlændinge, der overvejer at vende tilbage til deres hjemland. I rådgivningen er vejledning og afklarende samtaler det centrale i opfyldelsen af lovens formål. Succeskriteriet er altid den enkeltes afklaring – aldrig antallet af hjemrejser.

Langt de fleste flygtninge og indvandrere som vender hjem med støtte efter repatrieringsloven, er ældre over 60 år. Heriblandt er et stigende antal ældre vietnamesere. Nogle er kommet til Danmark som flygtninge, og andre som familiesammenførte til deres børn i 1980'erne og 1990'erne. Fælles for dem er, at de i dag – efter 20-30 år i Danmark – ønsker at tilbringe deres sidste leveår i hjemlandet.

Flere af disse ældre trives dårligt i Danmark af forskellige grunde. Nogle har en forventning til familien om, at der vil blive taget hånd om dem i deres alderdom, og bliver skuffede, når deres børn og børnebørn har for travlt til at tage sig af dem. Andre har et dårligt helbred, som de forbinder med klimaet i Danmark. De savner den traditionelle levevis og medicin til at lindre alderdommens byrde, og rejser i forvejen frem og tilbage mellem Danmark og Vietnam – f.eks. for at rekreere efter en vinter i Danmark eller for at undgå den.

Dansk Flygtningehjælp har også erfaret, at en del ældre vietnamesere vender hjem *uden* rådgivning og økonomisk støtte. Det manglende kendskab til mulighederne i repatrieringsloven hænger tilsyneladende sammen med de ældre vietnameseres 'usynlighed'. De interagerer ikke i særlig høj grad med det omgivende danske samfund, de taler et dårligt eller intet dansk, og de har derfor kun ringe mulighed for at opnå indsigt i deres rettigheder, som udlænding i Danmark. Når nogle alligevel vælger at rejse hjem, kan det skabe økonomiske problemer for familien, når de forsøger at afholde udgifterne selv. For andre resulterer de økonomiske problemstillinger i, at de ældre bliver i Danmark og lever en isoleret tilværelse i plejeboliger eller på plejehjem, hvor de ikke kan tale med de andre beboere eller personalet. Disse erfaringer har vidnet om et behov for en udvidet oplysningsindsats på repatrieringsområdet overfor ældre vietnamesere og deres pårørende.

Fra 2010 til 2013 har Dansk Flygtningehjælp derfor gennemført en målrettet oplysningsindsats overfor vietnamesiske flygtninge og indvandrere i Danmark – finansieret med midler fra Social- og Integrationsministeriets pulje til styrkelse af repatrieringsindsatsen. Indsatsen har i sin grundstruktur været eksperimenterende overfor en målgruppe, der ikke tidligere har været særligt fokus på i forbindelse med repatriering. Formålet har i første omgang været at udvide kendskabet til mulighederne i repatrieringsloven blandt ældre vietnamesere og deres pårørende, og at sikre, at vietnamesere i Danmark ved, hvor de skal henvende sig for at få råd og vejledning herom. Der er indsamlet ny viden om særlige forhold ved repatriering til Vietnam og udviklet målrettede informationsredskaber, der oplyser om frivillig tilbagevenden med udgangspunkt i målgruppens behov. På længere sigt er målet, at flere ældre vietnamesere i Danmark får mulighed for at leve et aktivt og indholdsrigt liv – enten her eller i hjemlandet, og at de ældre, som ønsker at tilbringe deres sidste leveår i Vietnam, oplever dette som en reel mulighed.

¹ LBK nr. 871 af 29/08/ 2012

2. Projektets målgruppe

Der bor omkring 14.000 personer af vietnamesisk oprindelse i Danmark.² Den *primære målgruppe* for oplysningsindsatsen har været ældre vietnamesiske flygtninge og indvandrere i Danmark i alderen 50-99 år, og som med et forsat vietnamesisk statsborgerskab falder inden for repatrieringslovens personkreds (ca. 900 personer).

Projektets *sekundære målgruppe* har været de ældres familier (børn, børnebørn osv.), som spiller en vigtig rolle i ældres planlægning af fremtiden. Herudover har projektet været rettet mod foreninger, klubber, kommuner, frivillige og den vietnamesiske ambassade i Danmark, samt andre i kontakt med og interesse for den vietnamesiske migrantgruppe i Danmark.

Indsatsen har i udgangspunktet været landsdækkende, men har haft særligt fokus på områder i Danmark med en stor koncentration af vietnamesiske statsborgere. Dette gælder Region Nordjylland, Region Midtjylland og Region Syddanmark, der samlet huser knap 2/3-del af de ældre vietnamesiske statsborgere i Danmark. De største to grupper er bosat i Aarhus og Odense Kommune.

Antal vietnamesiske statsborgere i alderen 50-99 år i 2010 og 2013:

Kommune	Antal 50-99-årige (2010)	Antal 50-99-årige (2013)
Odense	164	156
Aarhus	138	151
Hjørring	66	61
Svendborg	66	52
Aalborg	48	44
Esbjerg	38	41
Horsens	32	33
Kolding	25	32
Viborg	22	24
I alt	599	594

Kilde: Danmarks Statistik

² Danmarks Statistik, Statistikbanken 2013.

3. Evaluering og metode

Oprindeligt var oplysningsindsatsen planlagt til at forløbe ét år. Siden har projektet udviklet sig i retning af en større og længerevarende oplysningsindsats, der har budt på mange vigtige erfaringer i forhold til repatriering til Vietnam og kommunikationen med målgruppen. Denne rapport sammenfatter de vigtigste erfaringer og anbefalinger fra forløbet.

Rapporten baserer sig på Dansk Flygtningehjælps kvalitative og kvantitative erfaringer fra kontakten til målgruppen i forbindelse med personlige rådgivninger, informationsmøder, en opfølgningsrejse til Vietnam mv. Indsatsens målopfyldelse er løbende vurderet af Dansk Flygtningehjælp – i samarbejde med de involverede kommuner, foreninger og ressourcepersoner i det vietnamesiske miljø.

Det skal her bemærkes, at en vigtig erfaring fra projektet har været, at kvantitative undersøgelsesmetoder, som f.eks. spørgeskemaundersøgelser, vanskeligt lader sig gøre med en målgruppe, der har svært ved at læse og skrive – ikke kun på dansk, men også på vietnamesisk. Hvor kvantitative målinger er foretaget (f.eks. af udbytte ved informationsmøder, antal mødedeltagere, rådgivninger i Dansk Flygtningehjælp, distribution af informationsmateriale mv.), som indikator for en succesfuld målopfyldelse, er disse derfor suppleret med kvalitative vurderinger fra Dansk Flygtningehjælp, ressourcepersoner i det vietnamesiske miljø og de involverede kommuner.

4. Projektets opbygning og aktiviteter

Projektet har forløbet i sammenlagt to år og syv måneder, og har været finansieret med midler fra Social- og Integrationsministeriets pulje til styrkelse af repatrieringsindsatsen. De første og indledende aktiviteter fandt sted i august 2010, hvor projektet forventedes at forløbe ét år. Siden er projektet blevet forlænget med yderligere to projektperioder samt en mindre tillægsbevilling.

Projektet har gennemgående haft en undersøgende og eksperimentel karakter, og der er i overensstemmelse hermed løbende udviklet nye ideer, metoder og aktiviteter – i takt med opdagelsen af nye behov hos målgruppen. Aktiviteter i de tre projektperioder har fordelt sig som følger:

Første projektperiode (1. august 2010 - 31. juli 2011)

- Afdækning af samarbejds- og netværkspartnere
- Ansættelse af vietnamesisktalende netværkskonsulenter
- Identificering og lokalisering af målgruppen
- Opbygning af kompetencer hos Dansk Flygtningehjælp ift. den vietnamesiske målgruppe og udvikling af strategi for oplysningsindsatsen
- Udvikling og distribution af skriftligt informationsmateriale
- Afholdelse af informationsmøder og deltagelse ved kulturelle arrangementer
- Initiativer til at sætte fokus på den vietnamesiske målgruppe i udvalgte kommuner

Anden projektperiode (1. august 2011 - 31. juli 2012)

- Evaluering af den hidtidige indsats og særligt informationsmødernes betydning
- Afholdelse af individuelle rådgivningssamtaler i Dansk Flygtningehjælp samt udvikling af standardbreve på vietnamesisk
- Fortsatte initiativer til samarbejde med udvalgte kommuner (Aarhus, Esbjerg, Odense og Hjørring)
- Styrkelse af samarbejdet med de vietnamesiske myndigheder i Danmark

Tredje projektperiode (1. december 2012 - 30. juni 2013)

- Opfølgingsrejse til Vietnam med besøg hos ældre tilbagevendte fra Danmark og relevante aktører
- Produktion og distribution af informationsfilm om tilbagevenden til Vietnam
- Videndeling og erfaringsudveksling med foreninger, kommuner m.fl.
- Afsluttende evaluering og erfaringsopsamling

5. Første periode: Strategi, kontakt og formidling

Afdækning af samarbejds- og netværkspartnere

I sensommeren og efteråret 2010 var projektet i sin opstartsfasen. Her afdækkedes mulige samarbejds- og netværkspartnere – med særligt med fokus på at etablere kontakt til vietnamesiske foreninger i Danmark. Derudover kortlagdes, hvilke danske kommuner, der huser mange vietnamesiske statsborgere. I de følgende afsnit beskrives de konkrete aktiviteter gennemført i forlængelse heraf.

Kompetenceudvikling og ansættelse af vietnamesisktalende konsulenter

På baggrund af mange års samarbejde med etniske minoritetsforeninger i Danmark var det Dansk Flygtningehjælps udgangspunkt, at kontakten til den vietnamesiske målgruppe ville kræve én eller flere nøglepersoner, der taler samme sprog og har samme etniske baggrund som målgruppen.

Erfaringen fra tidligere oplysningsindsatser om repatriering til blandt andet Bosnien, Tyrkiet og Irak er, at det er langt lettere at opbygge en tillidsfuld relation, når den person der rådgiver eller yder vejledning, taler samme sprog som målgruppen, og fra egen erfaring kender hjemlandets kontekst. Erfaringen er også, at det er en god investering at *ansætte* konsulenter til opgaven, frem for at række ud til foreningslivet og bede dem engagere sig på frivillig basis. På denne måde nås en langt større andel af målgruppen, end det ellers ville være muligt.

Der ansattes derfor tre eksterne konsulenter med vietnamesisk baggrund på projektet i en afgrænset periode. Fælles for de tre konsulenter var, at de havde et solidt fodfæste i både vietnamesiske og danske miljøer. Konsulenterne fik ansvaret for netværksarbejdet i hver deres geografiske område i Danmark, og fik til opgave at varetage udforskningen og mobiliseringen af relevante persongrupper. Med udgangspunkt i koncentrationen af vietnamesiske statsborgere ansattes én konsulent med ansvar for Nordjylland (Aalborg og Hjørring), én for Midtjylland (Aarhus, Horsens) og én for Fyn (Odense og Svendborg).

Samarbejdet indledtes med en workshop i december 2010. Workshoppen havde et dobbelt kompetenceudviklende formål, idet konsulenterne blev introduceret til repatrieringsloven samt Dansk Flygtningehjælps repatrieringsarbejde, og Dansk Flygtningehjælp fik styrket sine kompetencer gennem ny viden om den vietnamesiske målgruppe.

Udvikling af kommunikationsstrategi og viden om målgruppens særlige behov

Netværkskonsulenternes beskrivelse af og forståelse for kommunikationen med målgruppen udgjorde derefter et vigtigt grundlag for den videre planlægning af oplysningsarbejdet.

Ifølge konsulenterne savner mange ældre vietnamesere i Danmark det sociale liv med jævnaldrende samt den fælles dyrkelse af religion, som den tager sig ud i hjemlandet. Samtidig kan ønsket om at vende tilbage til hjemlandet imidlertid være tabubelagt, da det for herboende børn ikke er velset at 'ville af med' sine aldrende forældre – eller, det frygtes, at det udadtil tolkes som om, at de ikke er i stand til at tage sig af dem. Stærke familiestrukturer kan på denne måde have afgørende betydning for de ældres beslutning om at vende tilbage til hjemlandet eller ej.

Dansk Flygtningehjælp har også selv erfaret, hvordan gensidig afhængighed mellem generationerne i nogle familier kan betyde, at voksne børn ikke ønsker, at deres forældre repatrierer. Det kan f.eks. skyldes behovet for at få passet børn eller betale udgifterne til en fælles bolig.

I Dansk Flygtningehjælps almindelige rådgivning, og i overensstemmelse med netværkskonsulenternes beskrivelse, er erfaringen også at de ældre vietnamesere og deres familier ønsker at være så anonyme i dialogen om repatriering som muligt. Det kan her opleves som om, at de ældre og deres familier ikke ønsker at skabe problemer for sig selv eller deres familier, og at de lever med en vis bekymring eller mistillid overfor myndighederne – herunder de vietnamesiske.

I forhold til repatriering betyder det, at kontakten til den vietnamesiske ambassade i Danmark synes at afholde nogle fra at gennemføre et repatrieringsforløb. Det samme gælder tilsyneladende bekymringer om modtagelsen fra de vietnamesiske myndigheder efter en eventuel tilbagevenden. I forlængelse heraf kan det nævnes, at det var vanskeligt at finde frem til personer, der ville lade sig interviewe i forbindelse med optagelserne til den informationsfilm, som er fremstillet under oplysningsindsatsen. Det var ikke ualmindeligt at skulle igennem en 'mellemand', der stod for kontakten til den pågældende (f.eks. et familiemedlem eller en person med en særlig status i foreningsregi eller lignende), og i Dansk Flygtningehjælp oplevede vi gentagende gange, at aftaler blev aflyst i sidste øjeblik.

I andre sammenhænge karakteriseres den vietnamesiske migrantgruppe i Danmark da også som 'usynlig' eller som '*de stille andre*'. De er velfungerende, har en høj beskæftigelses- og uddannelsesgrad, men holder sig for sig selv. Et religionssociologisk studie blandt vietnamesere i Danmark fra 2011 viser, at flertallet af vietnameserne orienterer sig mod Vietnam frem for Danmark – f.eks. i forhold til social omgangskreds, sprog og ægteskabsforhold. Særligt de ældre orienterer sig overvejende mod hjemlandets kultur og traditioner, og færdes primært i vietnamesiske miljøer.³

I samarbejde med netværkskonsulenterne og med udgangspunkt i den fælles forståelse af målgruppens behov udvikledes således den videre kommunikationsstrategi. Her blev taget højde for; det relativt lukkede vietnamesiske miljø, de sproglige udfordringer og afhængigheden af familiens standpunkt og forståelsesniveau, repatriering som et relevant, men også følsomt og tabubelagt tema, samt de vietnamesiske myndigheders rolle i forbindelse med repatriering. I første omgang fokuserede den videre oplysningsindsats derfor på:

- At skabe adgang til målgruppen via eksisterende netværk og konsulenter med forståelse for vietnamesisk sprog og kultur
- At udbrede kendskabet til muligheden for rådgivning og økonomisk støtte på de ældres præmisser og med fokus på deres særlige behov
- At skabe fortrolighed og tillid i forhold til Dansk Flygtningehjælp som neutral og uvildig rådgiver
- At indsamle mere konkret viden om særlige forhold og udfordringer ved repatriering til Vietnam

³ Borup, Jørn: *Religion, kultur og integration. Vietnamesere i Danmark*. I serien: Migration og Integration, 2011.

Udvikling og distribution af informationsmateriale

Med udgangspunkt i netværkskonsulenternes forståelse af målgruppens behov var et vigtigt element i kommunikationsstrategien at understøtte budskaber med visuelle symboler og illustrationer. De tre netværkskonsulenter udviklede på denne baggrund en pjeces på vietnamesisk henvendt til de ældre. I pjecen beskrives muligheden for økonomisk støtte og personlig rådgivning, hvis man ønsker at vende tilbage til sit hjemland – med særlig fokus på behovet for at ansøge om tilladelse til at genbosætte sig i Vietnam ved den vietnamesiske ambassade. Pjecen er distribueret til kommuner og foreninger, ved informationsmøder og ved indkaldelser til rådgivningssamtaler hos Dansk Flygtningehjælp.

Afholdelse af informationsmøder og deltagelse ved kulturelle arrangementer

I første halvdel af 2011 arrangerede Dansk Flygtningehjælp syv informationsmøder og deltog ved to større kulturelle arrangementer for vietnamesere. Forventningen om at den vietnamesiske målgruppe ville være svær at etablere kontakt til, viste sig dog at holde stik. Selv med en helt igennem uundværlig indsats fra de ansatte konsulenter med vietnamesisk baggrund, var målgruppen svær at indkalde til informationsmøderne. Det stod hurtigt klart, at man med fordel kunne koble møderne til andre arrangementer, som f.eks. gudstjenester eller kulturelle begivenheder. De tre netværkskonsulenter tog derfor kontakt til målgruppen via eksisterende foreninger samt religiøse og kulturelle samlingssteder i deres respektive geografiske område. I flere byer har vietnameserne endvidere grupperet sig som buddhister eller katolikker. Det viste sig her at være en fordel at holde møderne adskilt, for at så mange som muligt mødte op.

Dansk Flygtningehjælp deltog blandt andet ved to vietnamesiske nytårsfester i hhv. Horsens og Albertslund – med i alt ca. 600 deltagere. Deltagelsen ved møderne havde stor betydning for opbygning af kendskab og tillid til Dansk Flygtningehjælps rolle i forbindelse med repatriering, og for etableringen af kontakter i det vietnamesiske miljø. Ved arrangementerne blev Dansk Flygtningehjælps tilstedeværelse annonceret af en konferencier, der samtidig oplyste om muligheden for at henvende sig til rådgiverne i løbet af aftenen med individuelle spørgsmål om repatriering. Flere henvendte sig personligt for at hilse på, og stillede enkelte spørgsmål om tilbagevenden. Ved begge arrangementer fik Dansk Flygtningehjælps medarbejdere lejlighed til at hilse på fremtrædende vietnamesere og formænd for diverse foreninger.

Dato	Arrangement	Antal deltagere
29/01-11	Vietnamesisk nytårsfest, Horsens	400
05/02-11	Vietnamesisk nytårsfest, Albertslund	200
I alt		600

I foråret 2011 afholdt Dansk Flygtningehjælp og netværkskonsulenterne endvidere syv informationsmøder i Aarhus, Aalborg, Odense, Horsens, Hjørring og Viborg. I alt deltog 156 personer – med en ligelig fordeling af mænd og kvinder.

På møderne informeredes deltagerne om muligheden for personlig rådgivning og økonomisk støtte efter repatrieringsloven, og om særlige forhold, der gælder ved tilbagevenden til Vietnam. I kommunikationen blev der taget højde for, at ønsket om at vende hjem kan udgøre et tabu blandt de vietnamesiske ældre og deres pårørende. Rådgiverne formulerede sig bevidst på en måde, der sørgede for at lade de ældre vide, at de ikke står alene med deres overvejelser. Humor viste sig desuden at være et effektivt redskab til

at bløde op for målgruppens tilbageholdenhed i forhold til at tale om emnet i plenum. På møderne blev der blandt andet informeret om og drøftet følgende:

- baggrunden for overvejelser om at vende tilbage til Vietnam
- repatrieringslovens muligheder og konsekvenser
- repatrieringens konsekvenser for forholdet til børn bosat i Danmark
- plejebehov – herunder forventninger til sundhedsvæsenet i Vietnam
- muligheden for at søge om støtte til sygeforsikring og medicin – herunder medicinsk udstyr samt eskorte på hjemrejsen
- ansøgning om genbosætning ved den vietnamesiske ambassade
- opholdstilladelsens betydning – herunder særlige betingelser for familiesammenførte
- rådgivning om afvikling af ophold i Danmark

Dato	Mødested	Antal deltagere
27/2-11	Den katolske menighed, Aarhus	50
28/2-11	Trekanten Kulturhus, Aalborg	7
7/3-11	Korsløkke Ungdomsskole, Odense	35
19/3-11	Beboerhuset Hybenvej, Horsens	8
23/3-11	Vandkunsten, Hjørring	21
24/3-11	Stationen Kulturhus, Viborg	25
2/4-11	Tilst Skole, Aarhus	10
I alt		156

I Viborg var udgangspunktet for informationsmødet et lidt andet end ved de resterende møder. Her var det kommunen, der havde henvendt sig til Dansk Flygtningehjælp, da de oplevede, at en del vietnamesere havnede i en 'kontanthjælpsmølle', hvor én barriere i forhold til at komme tilbage på arbejdsmarkedet syntes at være en særlig stærk orientering mod Vietnam. Informationsmødet i Viborg var ikke rettet alene mod de ældre, men det var alligevel dem, der var stærkest repræsenteret ved arrangementet.

Formålet med mødet var derfor i første omgang at finde ud af, om der i den vietnamesiske gruppe i Viborg blev talt om repatriering og italesat hjemlandsdrømme – dvs. skridtet før en egentlig oplysningsindsats. Dette viste sig at være tilfældet, og deltagerne gav udtryk for en stor lettelse over, at emnet blev taget op. På mødet kastedes også lys over de konkrete regler i lovgivningen for de kommunale sagsbehandlere, som deltog ved mødet, og flere af de ældre vietnamesere ønskede efterfølgende at fortsætte med individuelle samtaler om repatriering.

Deltagernes evaluering af informationsmøderne

For at vurdere informationsmøderne som oplysningsmetode, foretoges en spørgeskemaundersøgelse blandt mødedeltagerne. I alt deltog 59 personer – svarende til knap 40 pct. af det samlede deltagerantal. Det var generelt en meget stor udfordring for deltagerne at udfylde spørgeskemaet, og mange måtte – på

trods af at det var oversat til vietnamesisk – have hjælp til at udfylde det fra den vietnamesiske konsulent og tolk. Erfaringerne fra anvendelsen af spørgeskemaet viste tydeligt, hvordan denne type kvantitative undersøgelsesmetoder vanskeligt lader sig gøre med en målgruppe, der har svært ved at læse og skrive – ikke kun på dansk, men også på vietnamesisk. På enkelte punkter bidrog besvarelsene dog med interessante perspektiver på effekten af informationsmøderne som oplysningsmetode:

- Spørgeskemaundersøgelsen understregede, at netværk, familie og venner spiller en vigtig rolle, når man vil nå ud til målgruppen. De fleste deltagere havde hørt om arrangementet fra venner eller bekendte (ca. 49 pct.), eller fra den vietnamesiske kontaktperson (27 pct.), og kun få fra kommunen eller via Dansk Flygtningehjælps hjemmeside.
- Spørgeskemaundersøgelsen pegede på, at informationsmøderne havde et overvejende socialt formål for deltagerne. Flertallet svarede, at de deltog i møderne for 'at være sammen med andre' (57 pct.), mens færre deltog fordi, de 'overvejer, at vende tilbage til Vietnam' (37 pct.).
- Til sidst viste spørgeskemaundersøgelsen, at deltagerne var tilfredse med formidlingsformen ved møderne. Langt de fleste svarede, at de vidste 'mere' eller 'lidt mere' om frivillig tilbagevenden til Vietnam (89 pct.) end før. Mange svarede dog, måske en smule overraskende, at de også før mødet vidste, at man kan søge råd og vejledning om tilbagevenden hos Dansk Flygtningehjælp (83 pct.). Stort set alle svarede, at de var tilfredse med konsulentens oplæg og ikke savnede yderligere viden eller information (98 pct.).

Besvarelsene af spørgeskemaerne bekræftede dermed, at man ved informationsmøder typisk når ud til personer, som i forvejen holder sig orienterede og er aktive i forskellige foreninger og netværk. Dette understregede, at man med fordel kunne arbejde videre med en strategi for, hvordan oplysninger om repatriering kommunikerer ud til de mere sårbare og isolerede ældre, som ikke deltager i etablerede foreningsmæssige, religiøse eller kulturelle sammenhænge. Enkelte deltagere havde desuden tilføjet kvalitative kommentarer til deres besvarelse. Her gav de udtryk for et ønske om mere viden om de vietnamesiske myndigheders modtagelse ved tilbagevenden. Én spurgte direkte til muligheden for at Dansk Flygtningehjælp kunne rejse til Vietnam og undersøge de konkrete forhold for dem, som allerede er vendt hjem. Den videre evaluering af informationsmødernes betydning fandt sted ved opstarten af projektets anden periode og beskrives i kapitel 7.

Fokus på ældre vietnamesere og repatriering i udvalgte kommuner

Det sidste element i projektets indledende fase var at etablere kontakt til kommuner med mange vietnamesiske statsborgere i alderen 50-99 år. Dansk Flygtningehjælp var forud for projektet blevet opmærksom på, at ældre vietnamesere i enkelte kommuner var blevet mødt afvisende i spørgsmålet om muligheden for at vende hjem. Dette pegede på et behov for øget oplysning til kommunerne om muligheden for støtte og rådgivning ved frivillig tilbagevenden til Vietnam.

Fokus blev blandt andet rettet mod kommunerne Aarhus, Odense, Esbjerg og Hjørring, der alle huser mange vietnamesere. Dialogen mellem Dansk Flygtningehjælp og de respektive kommuner satte her nyt fokus på vietnameserne, som en gruppe med rettigheder og særlige behov i forhold til repatriering. Som allerede nævnt var erfaringen fra projektets første år imidlertid, at målgruppen var endnu sværere at nå end forventet. Oplysningsindsatsen blev derfor forlænget med endnu et år, og ønsket om at udvikle et egentligt samarbejde med kommunerne blev skubbet ind i projekts anden periode.

6. Anden periode: Evaluering, rådgivning og samarbejde med kommuner og myndigheder

Evaluering af den hidtidige indsats

Ved udgangen af projektets første år evalueredes den foreløbige indsats i samarbejde med netværkskonsulenterne. Der sættes særligt fokus på informationsmødernes betydning, der sammen med pjecen hidtil havde været den primære informationskanal til de ældre og deres familier. Den umiddelbare konklusion var, at man havde nået ud til en betydelig andel af målgruppen, og at netværkskonsulenternes rolle havde haft stor betydning for at etablere kontakt til de vietnamesiske ældre og deres pårørende. Netværkskonsulenternes vurdering var, at flere af de ældre efter møderne havde udvist interesse i at tale om at vende tilbage til Vietnam – også selvom de ikke på daværende tidspunkt ønskede at tage skridtet og repatriere. De, som måtte ønske at vende hjem, og som har børn til at hjælpe sig, vidste efterfølgende, at de kan tage direkte kontakt til Dansk Flygtningehjælp for yderligere råd og vejledning. Målet om at flere vietnamesere kender til mulighederne i repatrieringsloven, og til Dansk Flygtningehjælps rolle som uvildig rådgiver, var for så vidt opnået.

I tråd med konklusionerne fra spørgeskemaundersøgelsen pegede erfaringerne fra informationsmøderne dog på en række forsatte udfordringer:

- Informationsmøderne blev som nævnt afholdt indenfor de eksisterende sociale strukturer – i tilknytning til aktiviteter i den katolske kirke, de buddhistiske templer og de vietnamesiske kulturforeninger. Selvom dette har mange fordele, når man ikke herved de ældre, som ikke er aktive i etablerede foreningsmæssige sammenhænge. Det skal nævnes, at én netværkskonsulent bevidst havde forsøgt at gå uden om de etablerede foreninger for at skabe social aktivitet på tværs, men at dette havde resulteret i et meget lavt deltagerantal. Samtidig havde en anden konsulent fået henvendelser fra ældre, som ønskede hjælp og viden om repatriering, men som ikke havde hørt om møderne, og som på grund af deres fysiske tilstand ikke kom omkring til diverse arrangementer.
- Informationsmøderne bekræftede desuden, at mange af de ældre vietnamesere på grund af begrænsede danskundskaber er afhængige af deres familie i Danmark. På informationsmøderne var omkring 70 pct. af deltagerne i alderen 35-55 år, og altså ikke i den primære målgruppe. De ældre, der deltog, blev præsenteret for mange oplysninger på én gang, som det kunne være svært at forstå og huske. Her ved vi, at de ældre ofte søger afklaring hos hinanden – med stor risiko for misforståelser og øget forvirring.
- En sidste vigtig betragtning var også, at de ældre, som ikke kan det danske sprog og ingen har til at hjælpe sig, efterlades i frustration efter informationsmøderne. Særligt én af konsulenterne påpegede, at målgruppen nok blev oplyst om repatrieringsstøtten og den overordnede procedure. Problemet opstår imidlertid når den efterfølgende proces går i gang, og de skal forholde sig til breve og indkaldelser til møder fra f.eks. Dansk Flygtningehjælp og kommunen. Det samme gælder ved kontakten til den vietnamesiske ambassade, hvor de kan opleve at blive henvist til en skriftlig vejledning, de ikke kan læse. Her afskrækkes mange fortsat, på trods af ønsket om at vende hjem. Konklusionen var, at en del ældre er usikre og har brug for hjælp under *hele* processen – f.eks. fra en lokal rådgiver, der er til rådighed når folk har brug for det. Én netværkskonsulent oplevede at blive kontaktet af vietnamesere, længe efter ophøret af sin ansættelse på projektet ved Dansk Flygtningehjælp.

En række forhold udfordrede altså fortsat oplysningen til de mere sårbare og isolerede ældre – såvel som gennemførelsen af den enkeltes repatrieringsproces.

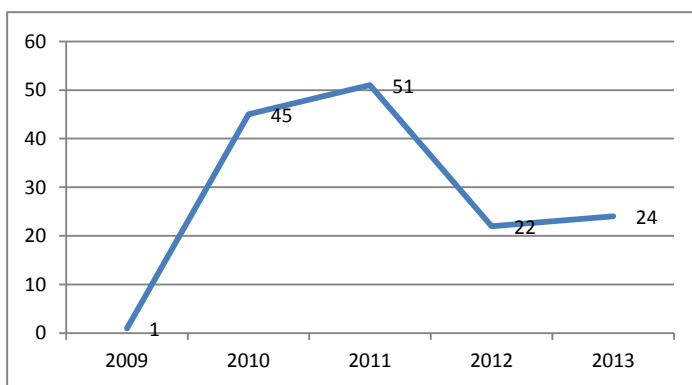
På baggrund af evalueringen af oplysningsindsatsens første år igangsattes derfor nye aktiviteter og initiativer i projektets anden og tredje periode. Aktiviteterne omhandlede blandt andet oplysning om repatriering til faggrupper i direkte kontakt med de ældre; styrkelse af dialogen med den vietnamesiske ambassade; en opfølgingsrejse til Vietnam samt produktion af en informationsfilm, og beskrives nærmere i de følgende afsnit.

Individuel rådgivning hos Dansk Flygtningehjælp

I tråd med netværkskonsulenternes vurdering af behovet for opfølgning og støtte til de ældre i gennem hele repatrieringsforløbet, havde Dansk Flygtningehjælp oprindeligt et ønske om at tilbyde deltagerne lokal og individuel rådgivning i forlængelse af informationsaktiviteterne. Dette lod sig desværre ikke gøre med de daværende ressourcer i Dansk Flygtningehjælps rådgivningsenhed, og individuelle rådgivningssamtaler blev i stedet foretaget i Dansk Flygtningehjælps kontorer i København eller over telefonen. I løbet af projektets første og andet år oplevede Dansk Flygtningehjælp da også generelt en stigning antallet af henvendelser vedrørende tilbagevenden til Vietnam. I marts 2012 sås en fordobling i antallet af konkrete henvendelser om repatriering fra målgruppen (fra ca. to til fire om måneden).

Ved de individuelle rådgivningssamtaler blev der, som i alle andre sager, gennemgået relevante regler og gældende praksis samt henvist til relevante myndigheder og aktører. Dansk Flygtningehjælps rådgivere gjorde endvidere brug af den ny-tilregnede viden om målgruppen. Der udvikledes nye standardbreve til brug for kommunerne i kommunikationen med den vietnamesiske ambassade i Danmark, og vigtige dokumenter med relevans for de tilbagevendte blev oversat til vietnamesisk. Antallet af individuelle rådgivninger af personer, der ønsker at vende tilbage til Vietnam, steg fra 2010 og har fulgt nedenstående kurve. Tallet for 2013 er en fremskrivning på baggrund af årets første halvår.

Individuelle rådgivninger om tilbagevenden til Vietnam fra 2009-2013



Kilde: Dansk Flygtningehjælps statistik

Denne udvikling må naturligvis ses i sammenhæng med de forbedrede støttemuligheder i 2010, hvorefter det generelle antal af repatrieringsrådgivninger steg betydeligt. Den markante stigning efter 2010, der siden har stabiliseret sig på et lavere, men dog fortsat højt niveau, gælder således ikke kun den vietnamesiske gruppe. Parallelt hermed har den øgede informationsaktivitet styrket målgruppens kendskab til de forbedrede støttemuligheder og tilliden til Dansk Flygtningehjælp, som en neutral og uvildig rådgiver. Støttemulighederne i 2013 er beskrevet i boksen nedenfor.

Støtten ved repatriering kan omfatte (2013-satser):

- Rejseudgifter til en enkeltbillet til hjemlandet eller det tidligere opholdsland. I helt særlige tilfælde kan kommunen bevilge en returbillet til en ledsager, hvis det drejer sig om ældre, syge og helbredsmæssigt svage personer
- Transport af personlige ejendele (op til 2 m³ per person)
- Hjælp til etablering i hjemlandet: 125.262 kr. per person, der er fyldt 18 år og 38.202 kr. per barn. Støtten udbetales i to dele – 18.730 kr. ved udrejsen for en person, der er fyldt 18 år og for et barn 6.242 kr. Sidste del udbetales efter 1 år og udgør 106.532 kr. for voksne og 31.960 kr. for børn
- Udgifter til ét års sygeforsikring i hjemlandet (6.242 kr.), hvis der ikke eksisterer et offentligt sundhedsvæsen i landet. Beløbet kan i nogle tilfælde udbetales kontant efter 1 år
- Udgifter til nødvendig medbragt lægeordineret medicin til højst ét års forbrug.
- Udgifter til nødvendige vaccinationer samt medbragte personlige medicinske hjælpemidler (op til 6.120 kr.)

Løbende økonomisk bistand – reintegrationsbistand:

Indvandrere og flygtninge, der ikke har mulighed for at forsørge sig selv f.eks. ved udbetaling af pension, kan dog – udover ovenstående søge om løbende månedlig reintegrationsbistand.

Støtten kan enten søges for 5 år (2500 kr. pr. måned) eller som livslang månedlig ydelse (2000 kr. pr. måned). En række betingelser skal dog opfyldes for at komme i betragtning:

- Man skal enten være fyldt 55 år; eller være berettiget til at få førtidspension; eller være fyldt 50 år og på grund af sin helbredstilstand være ude af stand til at forsørge sig selv
- Have haft opholdstilladelse i Danmark i mindst 5 år

Hvis ansøgeren har fået opholdstilladelse inden 1. juli 2002, kan der bevilges en særlig ekstra månedlig ydelse (1000 kr. i 5 år eller 800 kr. resten af livet). Bistandens størrelse er også afhængig af, om man er gift med en, som kan få sin pension udbetalt i hjemlandet.

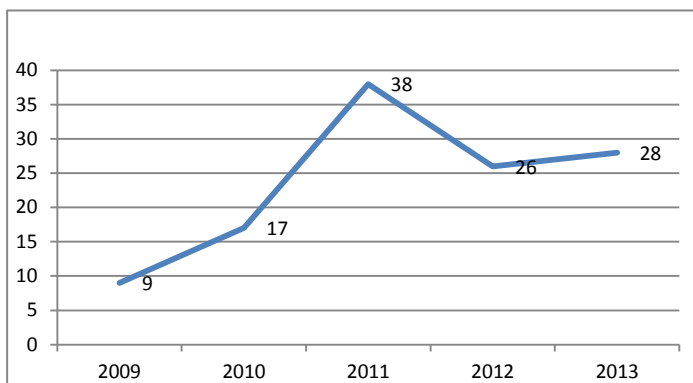
Fortrydelsesret:

Personer, der er kommet til Danmark som flygtninge, har 12 måneders fortrydelsesret – med mulighed for forlængelse i op til to år. Er man familiesammenført til sine børn eller ægtefælle i Danmark, har man ingen ret til at fortryde. Det betyder, at man giver endeligt afkald på sin opholdstilladelse i Danmark, og mister retten til frit at rejse frem og tilbage i mellem Danmark og Vietnam. Der skal derefter ansøges om visum ved den danske ambassade i Hanoi, for at rejse til Danmark og besøge venner og familie.

Kilde: Dansk Flygtningehjælps hjemmeside – www.flygtning.dk/atvendehjem

Som grafen på næste side viser, afviger antallet af individuelle rådgivningssamtaler betydelig fra antallet af udrejser i de samme år. Dette skyldes både, at ikke alle, der modtager individuel rådgivning efterfølgende repatrierer, og at sagsbehandlingstiden kan række ind i det efterfølgende år. I forhold til Vietnam er flere sager 'aktive' særligt længe efter samtalen i Dansk Flygtningehjælp, da tilladelsen til at genbosætte sig i Vietnam som nævnt skal søges hos den vietnamesiske ambassade. Sagsbehandlingstiden varer her mellem tre måneder og et år, og dette er hovedårsagen til, at mange sager om repatriering til Vietnam er ekstra længe undervejs. Igen er tallet for 2013 en fremskrivning på baggrund af årets første halvår.

Repatrieringer til Vietnam fra 2009-2013



Kilde: Dansk Flygtningehjælps statistik

Initiativ til samarbejde med kommuner og inddragelse af nye faggrupper

Som tidligere nævnt var erfaringen i projektets første år, at målgruppen var endnu sværere at nå end forventet. Initiativer til at udvikle et egentligt samarbejde med udvalgte kommuner blev derfor i første omgang skubbet ind i projektets anden periode, hvor fokus blev rettet mod kommunerne Aarhus, Esbjerg, Odense og Hjørring.

Ved projektets begyndelse var ambitionen her at etablere et samarbejde med nye kommunale faggrupper, som f.eks. tosprogede hjemmebesøgere. Med udgangspunkt i Odense og Esbjerg var ideen baseret på et konkret kendskab til kommunernes succes med tosprogede hjemmesøgere og deres kontakt til ældre borgere med etnisk minoritetsbaggrund. Den oprindelige idé var, at man i samarbejde med hjemmebesøgerne kunne samle flere familier med vietnamesisk baggrund til en uformel snak om overvejelser og tanker om at vende hjem. Fordelen herved ville være at skabe et naturligt og afslappet rum under rådgivningen – i folks eget hjem – og på den måde eksperimentere med den interpersonelle kontakt mellem rådgiver og rådeøgende.

Disse initiativer lod sig desværre ikke realisere i den ønskede form. Årsagen hertil varierer imellem de fire kommuner, hvor samarbejdet i stedet tog en anden form:

- I **Aarhus** var der på daværende tidspunkt ikke mulighed for et samarbejde omkring den vietnamesiske målgruppe. Til gengæld sættes der samme år øget fokus på repatriering i kommunen med projektet 'Hjem fra Aarhus', der siden har haft fokus på den vietnamesiske migrantgruppe m.fl. Der er efterfølgende etableret et godt samarbejde mellem Dansk Flygtningehjælp og Aarhus Kommunes Fællessekretariat – blandt andet om afholdelse af informationsmøder for den vietnamesiske målgruppe såvel som for kommunale medarbejdere i 2012 og 2013.
- I **Esbjerg** var der på daværende tidspunkt ikke ressourcer til at etablere et mere formaliseret samarbejde omkring den vietnamesiske målgruppe, idet de tosprogede hjemmebesøgere i kommunen kun var ansat på en midlertidig bevilling. Der etableredes i stedet et uformelt samarbejde mellem Dansk Flygtningehjælp og det kommunale værested Mosaikken, der benyttes af mange ældre borgere med etnisk minoritetsbaggrund – heriblandt vietnamesere. I Esbjerg blev der i 2013 afholdt informationsmøder for hhv. den vietnamesiske målgruppe og for kommunale medarbejdere i et samarbejde mellem Dansk Flygtningehjælp og Esbjerg Kommune.

- I **Odense** gjorde en anden situation sig gældende. Her er der ansat en repatrieringssagsbehandler med vietnamesisk baggrund, og som har god kontakt til det vietnamesiske miljø. Derudover erfarede Dansk Flygtningehjælp, at en frivillig nøgleperson med vietnamesisk baggrund dengang hjalp flere af de ældre med deres sager ved den vietnamesiske ambassade. Sagerne i Odense viste sig at have en langt kortere sagsbehandlingstid ved ambassaden, og en generelt mere velfungerende sagsbehandlingsgang end i de øvrige dele af landet. Der sås derfor ingen grund til at iværksætte yderligere initiativer. Der etableredes i stedet en god kontakt til nøglepersonen i Odense Kommune, der fortsat er i dialog med Dansk Flygtningehjælp i forbindelse med konkrete repatrieringssager. Denne nøgleperson deltog endvidere ved et arrangement i Aarhus ved projektets afslutning, hvor han delte sin viden og gode erfaringer med Aarhus Kommunes medarbejdere.
- I **Hjørring** lykkedes det allerede i begyndelsen af 2011 at etablere et velfungerende samarbejde omkring afholdelsen af et informationsmøde. Her deltog kommunens sagsbehandler på repatrieringsområdet, hvilket bidrog til at mindske den oplevede afstand mellem kommunen og den vietnamesiske målgruppe. Efterfølgende tog langt flere vietnamesere end tidligere direkte kontakt til kommunen med spørgsmål om repatriering. Det var tydeligt at det personlige kendskab til kommunens sagsbehandler på området bidrog til at nedbryde en barriere mellem kommunen og målgruppen. I Hjørring, som er en mindre kommune, overflødiggjorde den tætte relation mellem den vietnamesiske målgruppe og repatrieringssagsbehandleren i Kommunen, en udvidet indsats.

På trods af, at der ikke blev etableret et formaliseret samarbejde baseret på inddragelsen af tosprogede hjemmebesøgere eller lignende faggrupper, er det Dansk Flygtningehjælps vurdering, at den løbende kontakt til kommunerne har optimeret sagsarbejdet i forhold til den vietnamesiske målgruppe på repatrieringsområdet. De afsluttende aktiviteter i 2013, der havde til formål at dele viden og erfaring fra projektet med nye faggrupper i kommunerne, beskrives yderligere i rapportens sidste del.

De vietnamesiske myndigheder

Som beskrevet oplever en del ældre vietnamesere, som ønsker at vende hjem, frustration i mødet med de vietnamesiske myndigheder. Den lange sagsbehandlingstid ved ambassaden medvirker til at skabe usikkerhed og tvivl om repatriering som et værdigt alternativ til tilværelsen i Danmark. Et vigtigt mål med projektets andet år var derfor at etablere et fleksibelt og effektivt samarbejde med de vietnamesiske myndigheder i Danmark. Dette førte til afholdelsen af en række møder med den vietnamesiske ambassade, og der etableredes en god løbende dialog mellem Dansk Flygtningehjælp og ambassadens ansatte med ansvar for behandlingen af repatrieringssager.

Der oplevedes generelt i løbet af projektet en bedring i kommunikationen med ambassaden, om end der stadig er udfordringer. Sagsbehandlingstiden ved ambassaden er fortsat lang og tager mellem tre måneder og et år. Dialogen omkring behandlingen af repatrieringssager har således været udfordret af de store forskelle, der er mellem de vietnamesiske og danske administrative strukturer.

Det ses dog som positivt, at ambassaden nu kender til Dansk Flygtningehjælps rolle i forbindelse med repatriering, og at den løbende kontakt til ambassaden kan hjælpe til at sætte fokus på tilbagevenden og de rettigheder, der er forbundet hermed for herboende vietnamesiske statsborgere.

7. Tredje periode: Opfølgingsrejse, informationsfilm og videndeling

Opfølgingsrejse til Vietnam

Et gennemgående ønske under oplysningsindsatsen var at foretage en opfølgingsrejse til Vietnam, der kunne give større indsigt i vilkår og muligheder for de tilbagevendte. Dette ønske blev realiseret i begyndelsen 2013 – muliggjort af ministeriets godkendelse af ansøgningen om en tillægsbevilling og forlængelse af projektperioden. I februar-marts 2013 rejste en erfaren repatrieringsrådgiver fra Dansk Flygtningehjælp og en vietnamesisktalende konsulent således to uger til Vietnam. Her besøgte de 21 ældre vietnamesere, der var vendt tilbage fra Danmark, afholdt møder med relevante aktører, og lavede optagelser til brug for den før omtalte informationsfilm. I de følgende afsnit beskrives de vigtigste erfaringer fra rejsen og mødet med de tilbagevendte.

Besøg hos hjemvendte vietnamesere

Dansk Flygtningehjælp besøgte som nævnt 21 personer, som var vendt tilbage fra Danmark – herunder 6 ægtepar, 2 enlige mænd og 7 enlige kvinder. De var alle bosat i den sydøstlige del af Vietnam og havde på daværende tidspunkt været tilbage i mellem et og tre år.

Under samtalerne fik Dansk Flygtningehjælp indsigt i de forskellige familier og personers udfordringer og glæder ved at være vendt tilbage. Langt de fleste af de tilbagevendte gav udtryk for, at de var glade for tilværelsen i Vietnam og for beslutningen om at vende hjem.

På trods af udfordringer med at falde til (og for nogle med at få den rette behandling ved sygdom) oplevede langt de fleste (18 af 21 personer), at det varmere klima og fraværet af sproglige barrierer havde givet dem en større livskvalitet. De nød at være sammen med deres børn og børnebørn i hjemlandet, og at kunne tilbringe tid sammen med venner og naboer – på gaden eller i den lokale kirke eller tempel.

Nogle få havde dog fortrudt beslutningen om at vende hjem. Livet i Vietnam var ikke, som de havde forventet, og særligt i byerne oplevede enkelte af de ældre ændrede livsvilkår. En oplevede problemer med at få udbetalt støtten fra Danmark, og andre følte at livet i storbyen havde forringet deres bevægelsesfrihed sammenlignet med i Danmark. I de følgende afsnit beskrives videre de forhold, som havde betydning for de ældres liv og trivsel i Vietnam.



Forskelle mellem land og by

De 21 personer, som Dansk Flygtningehjælp besøgte, var bosat i byerne Ho Chi Minh City (Saigon) (8 personer), Vung Tau (3 personer), Phan Thiet (2 personer), Cam Ranh og Nha Trang (8 personer). Generelt syntes livet i de mindre byer langs kysten at give bedre livsbetingelser for de ældre, mens nogle af de ældre i storbyen, som nævnt, oplevede udfordringer som følge af den tætte trafik.

I **Ho Chi Minh City** besøgte Dansk Flygtningehjælp tre ægtepar og to enlige kvinder. Byen består af den gamle kinesiske bydel Cholon og bydelen Saigon, og er med sine ca. 7,5 mio. indbyggere en storby i konstant bevægelse. Nogle af de ældre Dansk Flygtningehjælp besøgte her, havde svært ved at færdes i byen på grund af de mange motorcykler, og opholdt sig derfor mest indendørs i deres hjem. Et eksempel herpå var en enlig kvinde, der boede i et lille hus i en voldsomt trafikeret gade. Fra sin hoveddør trådte hun direkte ud i den tætte trafik, og det havde taget hende seks måneder efter ankomsten fra Danmark at turde gå ud på gaden. Det samme gjaldt et ægtepar, hvoraf kvinden sidder i kørestol. Disse personer oplevede en forringelse af deres bevægelsesfrihed sammenlignet med i Danmark.



Blandt de besøgte i Saigon var to ægtepar og en enlig kvinde imidlertid glade for deres tilværelse i byen. De boede alle sammen med deres børn og børnebørn og var glade for at være vendt tilbage. Som dette illustrerer, vil de ældres livsbetingelser i byen naturligvis altid afhænge af den enkeltes boligsituation, helbred, ressourcer, familie, netværk osv.

I kystbyen **Vung Tau**, der ligger syd for Ho Chi Minh City, besøgte Dansk Flygtningehjælp en familie bestående af tre personer. På rejsen fra Saigon mod Vung Tau, der har en 100 kilometer lang kystlinje, passeres naturrige områder med bjerge, skove, floder, søer og vandfald. Familien her havde et godt socialt netværk, og var dagligt aktive i deres lokalmiljø. Efter eget udsagn trivedes de, og havde – på trods af at det havde taget tid at falde til – opbygget en god tilværelse i Vietnam.



I byen **Phan Thiet**, der ligger ud til kysten nord for Ho Chi Minh City, besøgte Dansk Flygtningehjælp to enlige personer. Phan Thiet, er ifølge den vietnamesiske konsulent på rejsen, en typisk vietnamesisk kystby. Der er en rolig atmosfære, tæt til vandet og masser af frugtplantager med f.eks. dragefrugter, rambutans, ananas, bananer, og kokosnødder. Om morgenen ses de ældre mennesker gå langs stranden for at samle fisk, blækprutter og muslinger – og mange fanger selv mad til deres måltider ved stranden. De to personer Dansk Flygtningehjælp besøgte i Phan Thiet, en enlig mand og en enlig kvinde, var begge glade for at være vendt tilbage. Kvinden boede alene, men havde sin datter i nærheden, mens manden boede sammen med sin familie.

Dansk Flygtningehjælp besøgte også to ægtepar og fem enlige personer i kystbyerne **Cam Ranh** og **Nha Trang**. I Cam Ranh-bugten lever befolkningen af at fiske. Det er et rigt naturområde og mange fanger føde til deres måltider i havet. Langs kysten kan man dog få et indtryk af to forskellige sider af livet i Nha Trang; det afslappede liv på den smukke strand, og kampen for at tjene til livets ophold i det område, der hedder Hon Ro. Her findes stor fattigdom, og mange af de lokale lever under helt andre livsvilkår end de fleste af dem, som Dansk Flygtningehjælp besøgte.



De fleste af de personer Dansk Flygtningehjælp besøgte i Cam Ranh og Nha Trang gav udtryk for, at de var glade for deres beslutning om at vende hjem. De boede alle sammen med børn og børnebørn, og oplevede at have fået et lettere liv i det varmere klima. Flere fortalte at de nød fraværet af den sproglige barriere, som fyldte i Danmark. De kunne selv foretage familiens indkøb ved de mange gadekøkkener og små markeder i byen, hvor der handles med både frugt, fisk og kød. De fortalte også, at det er let at bevæge sig rundt med taxa eller cykeltaxa.



En enkelt enlig kvinde i dette område havde det svært, efter at være vendt tilbage. Hun havde en væsentlig lavere levestandard end de andre tilbagevendte fra Danmark, og hun havde endnu ikke fået udbetalt hele etableringshjælpen via sin familie i Danmark. Selvom livet i de mindre byer langs kysten syntes at give bedre livsbetingelser for de ældre sammenlignet med storbyen, afhang de enkelte personers trivsel og livsglæde dermed igen af individuelle forhold, som bolig, ressourcer, netværk, familie osv.

Sundhed og helbred

Næsten alle de ældre, som Dansk Flygtningehjælp besøgte, fortalte at de oplevede fysiske og psykiske forbedringer af deres helbred efter at være vendt hjem. De oplevede at det varmere klima og samværet med familie og venner i Vietnam bidrog til en forbedret livskvalitet. På trods heraf havde flere fortsat behov for sygdomsrelateret behandling eller pleje. Flere havde i denne forbindelse haft udfordringer i forhold til at få den rette medicin eller behandling – ud over det første år, hvortil der kan medbringes medicin fra Danmark. Nedenfor beskrives et eksempel herpå.

Dansk Flygtningehjælp besøgte et ældre ægtepar, der var vendt tilbage til Vietnam sammen deres voksne handicappede søn. I de første mange måneder efter ankomsten havde de – og særligt deres søn – vanskeligheder med at falde til. Dette skyldtes det varmere klima, og især at det havde taget ca. 1 ½ år at få den rette medicin til ham. De fortæller, at han nu har det godt, og har tilpasset sig de nye omgivelser. De bor i et lille hus med ét soveværelse, hvori der er indrettet tre senge. Uden for deres hus ligger et lille marked, hvor de kan købe deres dagligvarer. Forældrene har ønsket at vende tilbage til et stort netværk og familie i Vietnam, som kan tage sig af deres søn, når de engang går bort. De fortæller, at de har det godt i deres lille hus, og har alt, hvad de har behov for.



Som dette eksempel viser, er det altid en god idé at personer, som vender hjem, sørger for at medbringe relevante lægejournaler fra Danmark – oversat til engelsk eller vietnamesisk. På denne måde undgår man at starte 'helt fra bunden', og gør det lettere for den lokale læge at finde frem til den rette behandling eller medicin.

Det kan desuden bemærkes, at det offentlige sundhedssystem generelt blev mødt med skepsis fra de tilbagevendte. Flere fortalte at det er helt almindeligt at få testet, om man har fået den rigtige medicin mv. fra det offentlige system, hos en privatlæge mod betaling. De tilbagevendte personers beretninger vidnede dog også om, at der sker flere positive tiltag fra de vietnamesiske myndigheders side, som f.eks. opsøgende arbejde med tilbud om helbredsundersøgelse til tilbagevendte og hjælp til at afholde medicinomkostninger. Det er dog uvist om disse tilbud er landsdækkende og hvordan kvaliteten er heraf.

Plejemuligheder

I forhold til almindelige plejemuligheder for ældre er der ikke noget offentligt tilbud i Vietnam. Det er derfor vigtigt, at den enkelte der vender tilbage, er sikker på, at der er familiemedlemmer med ressourcer til at tage sig af vedkommende – eller som har råd til at betale for privat pasning og pleje.

Størstedelen af de personer som Dansk Flygtningehjælp besøgte var vendt tilbage til et stort netværk af familie. Her tog børn og børnebørn sig godt af dem, som det er helt almindeligt i Vietnam. I én familie havde datteren end dog opsagt sit job for at kunne være hjemme og tage sig af sine forældre. To af de besøgte enlige kvinder havde et behov for daglig pleje og pasning, der lå ud over hvad familien kunne påtage sig. Som i eksemplet nedenfor betalte de for privat hjælp i det daglige.

Dansk Flygtningehjælp besøgte på rejsen en enlig kvinde bosat i en mindre kystby. Hun bor alene, men har en fast hushjælp ved sin side næsten døgnet rundt. Hun er dårligt gående på grund af sygdom, og har en elektrisk kørestol med sig fra Danmark. Hun har dog svært ved at bruge kørestolen i Vietnam, men går meget ud ved hjælp af sin hushjælp. Hun går i kirke næsten hver dag, og møder mange andre vietnamesere i kirken og på gaden. Hun har en datter, som besøger hende en gang imellem, og fortalte, at klimaet og sproget i Vietnam har givet hende et godt liv. Hun er glad for at være tilbage, og fortalte, at med den økonomiske hjælp fra Danmark er hendes liv komplet.



Beslutningen om at vende hjem kan således have stor betydning for familien i hjemlandet – både økonomisk og socialt. De familier som Dansk Flygtningehjælp besøgte, gav dog udtryk for, at både unge og gamle var glade for at være genforenet og nød godt af hinandens samvær og gensidige støtte i dagligdagen.



Dansk Flygtningehjælp besøgte en enlig kvinde, der fortalte, at hun har det både fysisk og psykisk bedre efter at være vendt hjem. Hendes ledsmerter var næsten væk med det samme, og hun tilskriver forbedringen det varmere klima. Hun bor på 1. sal i et lille hus sammen med sin datter og barnebarn, og familien har indrettet en internetcafé i underetagen. Hun har svært ved at bevæge sig op og ned af trappen til førstesalen. På trods heraf er hun glad for at være tilbage. Hun er glad for at være sammen med sine savnede børn i Vietnam, og fortalte, det er samværet med dem, der giver hende en glædelig hverdag.

Udbetaling af støtte fra Danmark

Mange ældre, der vender hjem, vælger at give et familiemedlem i Danmark fuldmagt til at stå for udbetalingen af den økonomiske støtte fra Danmark. Dette gælder både udbetalingen fra kommunen af anden del af etableringsydelsen (efter 1 år i hjemlandet), og den månedlige udbetaling af reintegrationsbistand fra Udbetaling Danmark (tidligere Pensionsstyrelsen).

Dansk Flygtningehjælp erfarede dog under rejsen, at nogle af de tilbagevendte havde problemer med udbetalingen fra familien i Danmark. De oplevede at pengene først blev sendt videre, når de pårørende havde tid og mulighed for det – og enkelte var usikre på, hvornår de ville modtage den sidste del af etableringsydelsen. Dette skabte stor usikkerhed og vanskelige levevilkår for de pågældende ældre.

Flere af de ældre havde samtidig den opfattelse, at det er nødvendigt at give børnene en fuldmagt, da de frygter at skulle betale skat og gebyrer i en vietnamesisk bank – eller at banken ligefrem vil tilbageholde en del af pengene. Under rejsen til Vietnam undersøgte Dansk Flygtningehjælp derfor muligheden for at åbne en konto i Vietnam for de tilbagevendte.

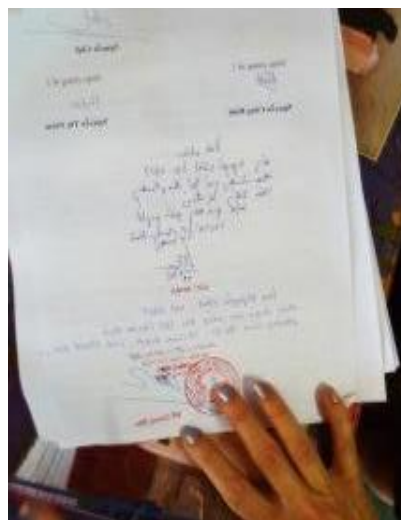


Erfaringen var her, at Vietnam har et velfungerende banksystem, og der er tilsyneladende ikke noget til hinder for, at de tilbagevendte kan åbne en konto og få støtten fra Danmark overført direkte hertil. Ved oprettelsen af en konto kræves dog fremvisning af et ID- og et sundhedskort, og afhængigt af personens alder kan det være nødvendigt med en fuldmagt til et familiemedlem i Vietnam. Der tages kun gebyr ved udbetaling af pengene i US-dollars, men ikke i vietnamesisk valuta.

Udfyldelse af leveattest mv.

De ældre, der modtager reintegrationsbistand i Vietnam, skal hvert år returnere en udfyldt leveattest og en civilstandserklæring til Udbetaling Danmark. Her kræves blandt andet at leveattesten underskrives af to vitterlighedsvidner eller en lokal myndighed, der kan bekræfte at den pågældende forsat er i live. Mange af de hjemvendte i Vietnam og deres familier havde ikke forstået muligheden for at få underskrevet leveattesten af to vitterlighedsvidner. De har i stedet brugt tid og penge på at få et stempel fra den lokale myndighed, for at bevise at de stadig lever. Generelt er det Dansk Flygtningehjælps erfaring, at mange ældre har vanskeligheder med at udfylde disse papirer og har brug for hjælp hertil.

I overensstemmelse med Udbetaling Danmarks anbefalinger er det derfor vigtigt, at de ældre overvejer muligheden for at udfylde en fuldmagt til familiemedlemmer i Danmark allerede *inden* afrejsen. Det er også vigtigt at overveje, om familien i Danmark – oftest børnene – skal have 'fuld partsrepræsentation', eller om man kan nøjes med en 'begrænset fuldmagt', der gør dem i stand til at kunne rette henvendelse med forespørgsler i forældrenes sag. Dertil er det en god idé at gøre opmærksom på muligheden for at gøre brug af vitterlighedsvidner, når leveattesten skal udfyldes. Uanset om der er lavet en fuldmagt i sagen eller ej, skal de tilbagevendte selv underskrive civilstandserklæringen. Denne skal derfor under alle omstændigheder sendes til Vietnam – og tilbage til Danmark igen.



De lokale myndigheder i Vietnam

I kontakten med målgruppen har flere udtrykt et ønske om mere viden om sagsbehandlingen hos de vietnamesiske myndigheder i forbindelse med repatriering, og om oplevelser med myndighederne i Vietnam hos de ældre, som allerede er vendt hjem.

En vigtig målsætning for opfølgingsrejsen var derfor at afholde møder med de lokale myndigheder i flere af de byer, som har taget imod tilbagevendte fra Danmark. Beklageligvis var dette kun muligt i et begrænset omfang. Den bureaukratiske statslige struktur i Vietnam betød, at der i alle tilfælde krævedes

en godkendelse fra øverste instans, og Dansk Flygtningehjælp oplevede gentagne udskydelser og aflysninger af indgåede aftaler.



Det lykkedes dog at foretage et interview med en lokal politichef i én af de besøgte byer. Politichefen bekræftede her, at en del af ansøgningen om at genbosætte sig i Vietnam skal behandles hos de lokale myndigheder i personens hjemby. Her undersøges om den person, der ønsker at repatriere, har et sted at bo, et forsørgelsesgrundlag eller en familie til at tage sig af dem. Sagen sendes derefter tilbage til den vietnamesiske ambassade i Danmark, der samler papirerne og giver den endelige godkendelse.

Mødet med den lokale myndighed gav desuden indtryk af en generelt positiv holdning til de personer, som ønsker at vende tilbage til Vietnam fra udlandet. Vietnam undergår i disse år en hastig økonomisk udvikling, og mens ældre fra hele verden vender tilbage for at tilbringe deres sidste leveår i hjemlandet, vender også stadig flere yngre og veluddannede vietnamesere (som tidligere flygtede med deres forældre til vesten) tilbage for at tage del i udviklingen. Generelt medbringer de ældre og andre der vender hjem, udenlandske pensioner, økonomisk støtte og kompetencer, der alt sammen bidrager til at højne levestandarden i Vietnam. Nedenfor beskrives et eksempel på en ung mand med vietnamesisk baggrund i Danmark, der overvejer muligheden for en tilværelse i Vietnam.

Dansk Flygtningehjælp besøgte på rejsen en ældre enlig mand, der boede i en mindre kystby sammen med sin søn og dennes familie. Han fortalte, at han oplevede en stor forskel i mulighederne i Vietnam fra den gang han flygtede til nu. Familien havde siden dengang udviklet en frugtplantage, hvor de i dag dyrker en særlig vietnamesisk frugt og lever godt heraf. En anden af mandens sønner, der fortsat bor i Danmark, overvejer nu at følge sin far, og rejse til Vietnam for at tage del i udviklingen af familiens plantage.



Opsummering af erfaringerne fra rejsen

Overordnet var det positivt at erfare, at de fleste af de besøgte personer trivedes i Vietnam og var glade for deres beslutning om at vende hjem. Som beskrevet var klimaet og fraværet af sproglige barrierer nogle af de ting, som havde størst betydning for oplevelsen af øget livskvalitet. Flere lagde også stor vægt på samværet med børn og børnebørn i hjemlandet – selvom de naturligvis også savnede deres efterladte familiemedlemmer i Danmark.

Uanset at flertallet var glade for deres beslutning om at vende hjem fortalte de fleste også, at det havde taget ca. 1-1½ år at vænne sig til tilværelsen i Vietnam på ny. Dette skyldtes blandt andet tilpasningen til et nyt sundhedssystem og ny medicin. For dem, som havde fortrudt beslutningen om at vende hjem, lå konkrete forhold til grund. Dette gjaldt f.eks. udfordringer med at få udbetalt støtten fra Danmark, eller en ringere bevægelsesfrihed i storbyen.

Overordnet understreger erfaringerne fra opfølgingsrejsen, hvor vigtigt det er at gøre sig klart præcis hvilke individuelle forhold, man vender tilbage til. Meget kan have forandret sig siden man udrejste, og det er vigtigt at have et realistisk billede af den tilværelse, der venter én – ikke mindst hvis man ingen fortrydelsesret har. Hvis muligt, kan det være en god idé at tage på et længere ophold i Vietnam, hvor man undersøger konkrete forhold, før man endeligt beslutter at vende hjem. F.eks. er det vigtigt at afklare mulighederne for støtte og opbakning i det nære og familiemæssige netværk, da en succesfuld repatriering ofte er forbundet med en god relation til familie både i Danmark og i hjemlandet.

Nogle af erfaringerne fra opfølgingsrejsen er endvidere sammenfattet i en lille 'huskeliste' i slutningen af rapporten. Denne opidser kort en række forhold, som kan være vigtige at undersøge eller forberede, når man overvejer eller planlægger at vende tilbage til Vietnam – eller når der rådgives herom.

Informationsfilm om tilbagevenden til Vietnam

Som tidligere nævnt stod det i løbet af projektets første og anden periode klart, at man ikke nåede de mest sårbare og isolerede ældre ved traditionelle informationsmøder og skriftligt informationsmateriale. Samtidig er der risiko for, at der sker misforståelser, når familie og børn eller de ældre indbyrdes bliver den primære videreformidler af information.

Gennem dialog med vietnamesiske foreninger i Danmark samt projektets eksterne netværkskonsulenter, opstod således ideen til en oplysningsfilm om repatriering til Vietnam. Vietnamesiske ældre *"har for vane at se og lytte til ting, indtil de kan dem udenad"* sagde en af Dansk Flygtningehjælps eksterne konsulenter – og det får de mulighed for med en film om repatriering. De ældre kan se filmen i deres eget hjem, når de vil og lige så mange gange de har brug for, for at forstå sammenhængen. Oplysningerne går ikke igennem flere led (tolk, børn, sidemand etc.).

En informationsfilm, der illustrerer et repatrieringsforløb i ord og billeder, er på denne måde kommet til verden – som et vigtigt supplement til det skriftlige informationsmateriale. Filmen oplyser på dansk og vietnamesisk om muligheden for rådgivning og økonomisk støtte – illustreret af optagelser fra både Danmark og Vietnam. Filmen er produceret i DVD-format, og er i første omgang distribueret til omkring 40 foreninger, kommuner, organisationer mv. Den kan rekvireres gratis hos Dansk Flygtningehjælp, og vil fremover blive omdelt til de ældre og deres pårørende.

Deling af erfaringer med kommuner og vietnamesiske foreninger

Med udgangspunkt i ønsket om at dele viden og erfaring om repatriering til Vietnam med fagpersoner, der møder de ældre i deres daglige arbejde, blev der ved projektets afslutning afholdt to temamøder i hhv. Esbjerg og Aarhus – i et samarbejde mellem Dansk Flygtningehjælp og de respektive kommuner. Temamøderne var henvendt til kommunale medarbejdere fra blandt andet hjemmebesøgsordningen, pensions-, integrations- og repatrieringsområdet. Baggrunden var, at disse faggrupper kan være med til at sikre, at også sårbare og isolerede ældre, der ønsker at vende tilbage til deres hjemland, men ikke nås af traditionelle informationskanaler, kender til muligheden for økonomisk rådgivning og støtte.

Dato	Temamøde for kommunale medarbejdere	Antal deltagere
30/05-13	Hovedbiblioteket, Esbjerg Kommune	9
20/06-13	Jægergården, Aarhus Kommune	10
I alt		19

Ved møderne deltog kommunale medarbejdere med blandet baggrund, som fik ny viden om repatrieringsloven, Dansk Flygtningehjælps rådgivning og oplysningsindsatsen overfor ældre vietnamesere. Der diskuteredes udfordringer og muligheder ved tilbagevenden til Vietnam samt repatriering mere generelt – og i Esbjerg fik nogle af faggrupperne for første gang information om muligheden for at modtage individuel rådgivning og økonomisk støtte, hvis man ønsker at vende tilbage til sit hjemland.



Ved projektets afslutning planlægges et lignende informationsmøde i den katolske kirke i Aarhus – i samarbejde med Aarhus Kommune. I forhold til at dele projektets erfaringer og det udviklede informationsmateriale med den primære målgruppe, blev der ligeledes ved projektets afslutning afholdt informationsmøder i Esbjerg (Mosaikken) og Aarhus (Templet i Tilst). Her blev informationsfilmen fremvist, efterfulgt af billeder og oplæg, der videreformidlede de vigtigste erfaringer fra opfølgingsrejsen til Vietnam og oplysningsindsatsen i øvrigt.

Dato	Informationsmøder for vietnamesere	Antal deltagere
30/05-13	Mosaikken, Esbjerg Kommune	15
20/06-13	Templet i Tilst, Aarhus	17
I alt		32

Som påpeget af en af Dansk Flygtningehjælps kommunale samarbejdspartnere, skal der fortsatte informationsaktiviteter til, hvis oplysningsniveauet i forhold til repatriering fra 2011 og 2012 skal opretholdes i de vietnamesiske netværk rundt om i landet. Dette er en vigtig målsætning i det kommende år, der rækker ud over projektet, og som skal sikre den fortsatte forankring og brug af projektets erfaringer og udviklede informationsværktøjer.

8. Projektets resultater

Projektets overordnede styrke har været, at der med ekstra ressourcer i en afgrænset periode er skabt mulighed for at udvikle nye netværk og kommunikationsværktøjer til brug for indsatsen overfor en gruppe, der ikke tidligere har været særlig fokus på i forbindelse med repatriering. Disse netværk og kommunikationsredskaber anvendes nu i den almindelige rådgivnings- og oplysningsindsats i Dansk Flygtningehjælp, og har bidraget med væsentlig ny viden og kompetencer til brug for rådgivningen af målgruppen.

Erfaringerne fra projektet er endvidere delt med målgruppen og relevante aktører i kommunerne mv. Gennem individuelle rådgivninger, informationsmøder og deltagelse ved kulturelle arrangementer har Dansk Flygtningehjælp i løbet af projektet været i direkte eller indirekte kontakt med mere end 900 vietnamesere bosat i Danmark – det være sig både yngre og ældre. Heraf har ca. en tredjedel modtaget personlig eller kollektiv rådgivning ved individuelle rådgivninger eller informationsmøder. Dertil har Dansk Flygtningehjælp haft samtaler med 21 personer, som allerede er vendt tilbage til Vietnam, og har været i kontakt med op mod 100 fagpersoner i relevante kommuner.

Projektet resultater omfatter således:

- Den vietnamesiske befolkningsgruppe i Danmark er blevet inddraget i dialogen om repatriering, og der er etableret netværk og kontakter mellem Dansk Flygtningehjælp og det vietnamesiske miljø.
- Flere vietnamesere i Danmark ved, at det er muligt at få økonomisk støtte ved frivillig tilbagevenden, og ved, hvor de skal henvende sig for at få råd og vejledning herom. Vi oplever således i Dansk Flygtningehjælp et langt større antal henvendelser end tidligere.
- Der er skabt tillid til Dansk Flygtningehjælp som neutral og uvildig rådgiver, og vi oplever en markant bedring i kommunikationen med målgruppen.
- Der er oparbejdet ny viden om særlige forhold ved repatriering til Vietnam – ikke mindst gennem en opfølgningsrejse med besøg hos tilbagevendte og relevante aktører i Vietnam. Dette har ført til et vigtigt kompetenceløft i det almindelige rådgivnings- og oplysningsarbejde.
- Der er udviklet nye informationsværktøjer, der styrker formidlingen af information til målgruppen, i form af en pjece og en informationsfilm om tilbagevenden til Vietnam
- Der er etableret en konstruktiv dialog og samarbejde med kommuner, der huser mange vietnamesere, bl.a. om at optimere sagsarbejdet og afholde informations- og temamøder.
- En gruppe af fagpersoner i Esbjerg og Aarhus Kommune (bl.a. hjemmebesøgere, integrationsmedarbejdere, repatrieringssagsbehandlere) i direkte kontakt med ældre borgere er bedre klædt på til at varetage henvendelser om repatriering til Vietnam.
- Der er etableret en god dialog med den vietnamesiske ambassade i Danmark og opnået et bedre kendskab til proceduren ved de vietnamesiske myndigheders behandling af repatrieringssager.
- Der er afslutningsvis udarbejdet en evalueringsrapport, der samler projektets resultater, erfaringer og anbefalinger i forhold til målgruppen.

9. Sammenfatning

Dansk Flygtningehjælp har fra 2010 til 2013 gennemført et oplysningsprojekt for ældre vietnamesiske flygtninge og indvandrere i Danmark. Indsatsen har i sin grundstruktur været eksperimenterende overfor en målgruppe, der ikke tidligere har været sat særlig fokus på i forbindelse med repatriering. I samarbejde med regionale netværkskonsulenter med vietnamesisk baggrund er der udviklet og afprøvet nye metoder og redskaber til kommunikationen med målgruppen, f.eks. i form af en pjece og en informationsfilm. Der er blevet sat fokus på den vietnamesiske målgruppe i udvalgte kommuner samt foretaget en betydningsfuld opfølgningsrejse til Vietnam, der har kastet nyt lys og forholdene for dem, som allerede er vendt hjem.

I Dansk Flygtningehjælp oplever vi således i dag et langt større antal løbende henvendelser end tidligere. Her er det ofte børn eller børnebørn, der henvender sig på vegne af ældre familiemedlemmer, med spørgsmål til støttemuligheder, sagsgangen ved den vietnamesiske ambassade mm. De mange erfaringer fra projektet og ikke mindst opfølgningsrejsen til Vietnam har ført til en markant bedring i dialogen med den vietnamesiske målgruppe. De ældre og deres børn er nu klare over, hvem Dansk Flygtningehjælp er – de har mødt os og har tillid til os.

I forhold til kommunikationen med målgruppen har de vigtigste erfaringer omhandlet nødvendigheden af at have tilknyttet lokale vietnamesisktalende nøglepersoner. Det har afgørende betydning, at man kender og har forståelse for de hierarkiske strukturer, som kan kendetegne det vietnamesiske miljø. En anden vigtig erfaring fra projektet har været den herboende families betydningen for de ældres planlægning af fremtiden. Mange af de ældre er på grund af manglende danskundskaber stærkt afhængige af deres børns og børnebørns hjælp – både for overleveringen af information og i forhold til praktisk hjælp til at gennemføre et repatrieringsforløb. De ældres familierelationer kan derfor have stor betydning for muligheden for at repatriere – såvel som for trivslen efter en eventuel tilbagevenden.

Endnu en vigtig erfaring er, at de vietnamesiske myndigheder fortsat kan udgøre en konkret såvel som mental barriere for de ældres ønske om at vende hjem. Mange vietnamesere oplever kravene i forbindelse med ansøgning om genbosættelse i Vietnam som forvirrende, og er uforstående overfor den lange sagsbehandlingstid ved den vietnamesiske ambassade. Dette medvirker til at skabe usikkerhed og tvivl om repatriering som et værdigt alternativ til en ældretilværelse i Danmark.

Den overordnede oplysningsindsats, kontakten til målgruppen og ikke mindst opfølgningsrejsen til Vietnam, har således ført til ny viden om forhold, der er vigtige at være opmærksom på, hvis man overvejer eller forbereder frivillig tilbagevenden til Vietnam. Nogle af de vigtigste og mere håndgribelige anbefalinger er sammenfattet i den følgende 'huskeliste'. Listen er ikke udtømmende, og det er altid vigtigt at tage højde for individuelle forhold og behov. Vi håber dog, at den sammen med rapporten i øvrigt, kan bidrage til at ældre vietnamesere, som ønsker at vende hjem, får den bedst mulige rådgivning og støtte hertil – i kommuner, foreninger såvel som i Dansk Flygtningehjælp.

Særlige forhold at være opmærksom på ved repatriering til Vietnam:

- ✓ **Ansøgning om genbosættelse hos de vietnamesiske myndigheder:** Ved repatriering til Vietnam skal der ansøges om tilladelse til at genbosætte sig i Vietnam hos de Vietnamesiske myndigheder. Dette gælder også, selvom man er i besiddelse af et vietnamesisk pas. Sagsbehandlingstiden ved ambassaden kan tage fra 3 måneder til 1 år. Ambassaden skal ofte bruge flere eksemplarer af en række dokumenter samt af ansøgningsskemaet, og tager et ekspeditionsgebyr for behandlingen af ansøgningen. Det er vigtigt at kontakte ambassaden for at få tilsendt de gældende og korrekte formularer. I nogle tilfælde kan familiemedlemmer i Vietnam få papirerne behandlet hos de lokale myndigheder dér, og derefter sende dem til Danmark for en videre behandling af sagen ved ambassaden.
- ✓ **Undersøgelse af de individuelle muligheder i hjemlandet:** En beslutning om at vende hjem kræver en grundig afklaring af de individuelle muligheder i hjemlandet. Hvis muligt, kan det være en god idé for den eller de personer, som overvejer at vende hjem, at tage på en rejse til Vietnam, hvor f.eks. de konkrete boligforhold, pleje- og behandlingsmuligheder undersøges. Dette kan mindske sandsynligheden for at beslutningen fortrydes – og kan være særlig gavnligt for de familiesammenførte ældre, der ikke har fortrydelsesret.
- ✓ **Forbered og medbring lægejournaler:** Hvis man modtager behandling i Danmark for fysiske eller psykiske sygdomme er det en god idé at medbringe relevante lægejournaler og en oversigt over, hvilken medicin man har behov for – oversat til engelsk eller vietnamesisk. Dette gør det lettere og hurtigere at opnå samme medicin og behandling, som i Danmark efter tilbagevenden.
- ✓ **Forbered fuldmagter og den årlige udfyldelse af en leveattest og civilstandserklæring:** Det kan være en fordel at give familiemedlemmer i Danmark en fuldmagt, der gør dem i stand til at rette henvendelse til de danske myndigheder i ens sag. Dette gælder f.eks. til Udbetaling Danmark, kommunen, eller den bank, hvortil støtten overføres. Mange tilbagevendte oplever f.eks. vanskeligheder, når de én gang årligt skal udfylde en leveattest og civilstandserklæring til Udbetaling Danmark, som en forudsætning for den fortsatte udbetaling af reintegrationsbistand. Her kan det også være en god idé at forberede de ældre på at denne procedure, og f.eks. oplyse om muligheden for at bruge vitterlighedsvidner som et alternativ til en underskrift fra de lokale myndigheder.
- ✓ **Opret en konto til udbetaling af støtten fra Danmark i Vietnam efter tilbagevenden:** Det er muligt at åbne en bankkonto i Vietnam og få støtten fra Danmark udbetalt direkte dertil. Dette kan i nogle tilfælde være lettere, end at lade familiemedlemmer i Danmark stå for overførslen.
- ✓ **Råd og vejledning om at vende hjem:** Dansk Flygtningehjælp kan til en hver tid kontaktes med spørgsmål om tilbagevenden til Vietnam på tlf.: 3373 5000 eller via e-mailadressen: repatrieringsraad@drc.dk. Hvis man ønsker personlig og individuel rådgivning om at vende hjem, skal man udfylde et opfyldningsskema på www.flygtning.dk/atvendehjem.

Lovgivning og litteratur

Bekendtgørelse af repatrieringsloven, LBK nr. 871 af 29. august 2012

Bekendtgørelse om betingelserne for og fremgangsmåden ved udbetaling af reintegrationsbistand, BEK nr. 561 af 30. maj 2013

Vejledning til repatrieringsloven, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, juni 2010.

Borup, Jørn, 2011: *Religion, kultur og integration. Vietnamesere i Danmark*. I serien: Migration og Integration, bind 3. København, Museum Tusulanums Forlag.



DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Borgergade 10, 3.sal

DK-1300 København K

Tlf: 3373 5000

www.flygtning.dk